

інфраструктури відповідно до особливостей та потреб територіальних громад, принципів субсидіарності, економічної обґрунтованості. Важливими є визначення пріоритетів економічної політики, створення умов для посилення впливу ендогенних факторів на процеси суспільного відтворення. Фінансово-бюджетне забезпечення економічного розвитку країни є одним з важливих інструментів впливу на економічні та соціальні процеси шляхом перерозподілу та використання фінансових ресурсів між пріоритетними сферами суспільного виробництва. Фінансове забезпечення економічного розвитку країни має формуватися на основі науково обґрунтованої концепції удосконалення фінансово-економічних відносин, спрямованої на створення умов для підвищення темпів економічного розвитку країни. Важливим є поглиблення економічної сутності фінансової політики як інструменту економічного зростання, подальший розвиток підходів щодо вдосконалення інституційних та методологічних засад бюджетного механізму соціально-економічного розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Chugunov I., Kachula S. State financial policy as a component of socioeconomic development of society. The potential of modern science. volume 2. Sciemcee Publishing. London, United Kingdom. 2019. pp. 29-44.
2. Чугунов І.Я. Бюджетна стратегія суспільного розвитку. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 532 с.
3. Пасічний М. Д. Фінансова політика держави. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2019. 440 с.

Радіонов Ю.,

Рахункова палата Верховної Ради України

ДЕРЖАВНІ ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Фінансові ресурси є основою забезпечення сталої динаміки соціально-економічного розвитку країни. Від раціонального та ефективного їх використання залежить добробут кожної родини, рівень та якість життя населення. Управління фінансовими ресурсами, в умовах воєнного стану, суттєво відрізняється від умов мирного часу, а отже дане питання потребує особливої уваги з боку не лише політиків,

практиків, а й науковців щодо формування обсягів надходжень до бюджету, якісного управління, раціонального розподілу та ефективного використання коштів. Фінансові ресурси, як носій матеріальних цінностей є важливим носієм фінансових відносин, що дає змогу їх відокремити (за цією особливістю) від сукупності інших економіко-фінансових категорій. Ефективне управління фінансовими ресурсами є важливою складовою фінансового планування діяльності підприємств, організацій, функціонування домогосподарств та й державного сектору загалом. В умовах воєнного стану, управління фінансовими ресурсами має певні особливості, які відрізняються від тих умов, які зазвичай відбуваються в мирний час. Так, згідно положень бюджетного законодавства, щоб змінити показники доходів і видатків бюджету у мирний час, необхідно внести зміни до закону про державний бюджет та у відповідні нормативно-правові акти. В умовах російського вторгнення обставини змінилися, оскільки вступили в дію норми Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Тому, підходи в управлінні фінансовими ресурсами, теж змінилися. Згідно положень Бюджетного кодексу України уряду вже не потрібен парламент для прийняття рішення щодо перерозподілу бюджетних коштів, оскільки Кабінет Міністрів України на власний розсуд розпоряджається фінансовими ресурсами, відповідно до першочергових потреб. Отже, функціонування економіки країни, в умовах війни, передбачає впровадження низки заходів, у тому числі тих, які розширюють повноваження не лише Кабінету Міністрів України, а й органів місцевого самоврядування щодо прийняття відповідних нормативно-правових актів та перерозподілу бюджетних коштів, відповідно до існуючої потреби або пріоритетності використання фінансових ресурсів держави.

Узагальнивши теоретичні підходи вчених до механізму створення, особливостей функціонування і визначення терміна «фінансові ресурси», а також дослідивши специфіку їх формування в умовах воєнного стану, пропонуємо таке визначення: фінансові ресурси – це кошти створені в процесі матеріального виробництва, які трансформуються через розподіл і перерозподіл ВВП, акумулюються державою з внутрішніх і зовнішніх джерел (залучених і позикових) і розміщуються в різних фондах для задоволення потреб суспільства, виконання основних функцій держави й забезпечення процесу безперервного розширеного відтворення, у тому числі, шляхом подальшої їх трансформації у інші види ресурсів. З початком воєнних дій на території України впали доходи бюджету, що негативно відобразилося на спроможностях уряду забезпечити виконання функцій держави, у

тому числі щодо захисту країни, оскільки низка вітчизняних підприємств припинила свою роботу. Міжнародний досвід свідчить, що кожна країна, перебуваючи в аналогічних умовах, формує власний алгоритм наповнення бюджету. Так, Німеччина у скрутних обставинах, застосовувала примусові податки на доходи і майно, які склали основу бюджетних надходжень. Подібну практику застосовувала і Японія після Другої світової війни. Одним із напрямів пошуку додаткових резервів є перегляд договорів оренди за користування об'єктами нерухомості, землею, підвищення податкових ставок на предмети розкоші та за використання надр та інших природно-економічних, рекреаційних ресурсів у кожному регіоні країни. Створення нових робочих місць, у тому числі за рахунок релокації підприємств та трудового потенціалу внутрішньо переміщених осіб, запровадження туристичного збору, підвищення збору за паркування автомобілів, військового збору тощо. Проведений аналіз показав, що найбільший обсяг надходжень до державного бюджету надійшов у вигляді міжнародних грантів, що дало можливість уникнути фінансових загроз, покрити дефіцит бюджету, суттєво посилило спроможність уряду тримати ситуацію під контролем для забезпечення стабільності та безперебійного функціонування фінансової системи, а також фінансування важливих військових, економічних, соціальних, гуманітарних завдань, критичних видатків.

Аналіз за 2022 рік показав, що основні видатки пов'язані із захистом країни здійснювалися з Державного бюджету України, а також значний обсяг фінансових ресурсів держави спрямовано на виконання загальнодержавних функцій, забезпечення правопорядку. Натомість, місцеві бюджети забезпечили фінансування освіти і усього житлово-комунального господарства країни.

Список використаних джерел

1. Закон України від 12.05.2015 №389-VIII «Про правовий режим воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
2. Радіонов Ю.Д. Управління фінансовими ресурсами держави в умовах воєнного стану. Економіка України. 2023. № 1. С. 20-43. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.020>